

Rijkswaterstaat
Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ
Bibliotheek

C-13786 870

Vogels van het Sleperdaschor

Over een niet voorziene dijkdoorbraak en de onverwacht gunstige gevolgen die dat voor vogels had

Henk Castelijns, Walter Van Kerkhoven & Jean Maebe

Uitgave: Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluit in samenwerking met het
Rijksinstituut voor Kust en Zee.
Terneuzen en Middelburg: 1 oktober 1997.

INHOUD

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	5
2. BESCHRIJVING VAN HET GEBIED	5
2.1 Ontstaan	5
2.2 Huidige situatie	5
3. BRONNEN EN METHODEN	6
3.1 Broedvogels	6
3.2 Niet-broedvogels	7
4. RESULTATEN	7
4.1 Broedvogels	7
4.1.1 Selenapolder (1966-89)	7
4.1.2 Sieperdaschor (1990-97)	8
4.2 Niet-broedvogels	8
4.2.1 Selenapolder (1966-89)	8
4.2.2 Sieperdaschor (1990-97)	8
4.2.2.1 Voedsel van vogels in het Sieperdaschor	8
4.2.2.2 Voorkomen van vogels in het Sieperdaschor	9
5. DISCUSSIE	9
5.1 Huidige betekenis	9
5.2 De toekomst	9
5.2.1 Onbegaasd schor	10
5.2.2 Begraasd schor	10
5.2.3 Onbegaasde overstromingsvlakte	10
5.2.4 Begraasde overstromingsvlakte	11
6. LITERATUUR	12
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Broedvogels in de Selenapolder en het Sieperdaschor 1966-97	13
Bijlage 2: Jaarmaxima van vogels in de Selenapolder en het Sieperdaschor	14
Bijlage 3: Overzicht voorkomen van enkele vogelsoorten in het Sieperdaschor (maandmaxima)	17
Bijlage 4: Grafieken jaarmaxima van enkele vogelsoorten in het Sieperdaschor	21

Samenvatting

Met de dijkdoorbraak van 26 februari 1989 ontstond uit de Selenapolder het Sieperdaschor. Omdat de dijk niet werd gedicht, deed zich een unieke gelegenheid voor om de ontwikkelingen van polder naar schor voor vogels te volgen. In dit rapport wordt daarvan verslag gedaan.

De Selenapolder was een nog jonge polder die in 1966 was ontstaan door afdamming van een langwerpige stuk Saefthinghe. De eerste jaren, toen het gebied nog extensief werd begraasd, het niet was geëgaliseerd en ontwaterd, was het een belangrijk broedbiotoop voor steltlopers. Na ontwatering en omzetting van het halfnatuurlijke grasland in cultuurgras- en akkerland liep het belang sterk terug en wisten alleen soorten die ook elders in de Zeeuws-Vlaamse polders voorkomen zich op redelijk niveau te handhaven. Het aantal broedparen van de Klevit daalde van >60 tot 36 paar en van de Tureluur van >20 paar tot 11 paar. De Kluut (voorheen 40-60 paar), de Kempmaan (voorheen 3-15 paar) en de Steltkluut (voorheen 0-6 paar) verdwenen voorgoed als broedvogel. Alleen soorten die zich ook elders in het Zeeuws-Vlaamse polderland staande wisten te houden (Slobeend, Scholekster en Grutto), bleven het redelijk doen. Ook wat betreft de niet-broedvogels ging het om voor polders kenmerkende en daarom algemene soorten: Kolgans, Klevit, Goudplevier, Holen- en Houtduif en Spreeuw.

Met de dijkdoorbraak kreeg de natuur weer vrij spel en is het gebied voor kustvogels een stuk aantrekkelijker geworden, terwijl genoemde 'poldervogels' het gebied zeker niet mijden. Het eerste jaar na de doorbraak vormde circa 40% van het gebied een onbegroeide slikvlakte, waarop vooral buiten het broedseizoen enkele duizenden eenden en steltlopers naar voedsel zochten en er meestal ook overlijden. De belangrijkste soorten waren: Bergeend (tot 575), Pijlstaart (tot 900), Wintertaling (tot 2.300), Kluut (tot 375), Bontbekplevier (tot 276) en Bonte Strandloper (tot 2.600). Tegenwoordig is er nog maar circa 5% onbegroeid slik, waarop enkele honderden vogels foerageren. Vogels die ter plaatse foerageren op en tussen de begroeiing doen het wat beter. Grauwe Gans, Kolgans, Wilde Eend en Smient begrazen het met runderen beweidde deel, graven knollen van Zeebies uit (Grauwe Gans) of foerageren op zaden in en nabij de getijdengeul (Smient, Wilde Eend en in mindere mate Wintertaling).

Het belang van het Sieperdaschor voor niet-broedvogels is in vergelijking met de eerste jaren na de doorbraak weliswaar gedaald, maar daar tegenover staat dat het aantal broedvogels sterk is toegenomen. In het begraasde deel van het Sieperdaschor broeden weidevogels, zoals Krakeend (tot 7 paar), Scholekster (tot 16 paar), Tureluur (tot 38 paar), Bergeend (tot 30 paar), Wilde Eend (tot 37 paar), Kluut (tot 48 paar) en Kleine Plevier (tot 4 paar). Op niet begraasde plaatsen groeit voornamelijk Riet, Zeebies en Zeeaster. Daarin broeden moerasvogels, zoals Grauwe Gans (tot 10 paar), Bruine Kiekendief (tot 2 paar), Waterral (tot 7 paar), Kleine Karekiet (tot 75 paar), Rietzanger (tot 10 paar) en Blauwborst (tot 10 paar).

Als er in de toekomst meer wordt begraasd (nu is dat iets minder dan de helft) zal het aantal weidevogels toe- en het aantal moerasvogels afnemen. Wordt er niet begraasd dan is het omgekeerde het geval. Indien het gebied wordt begraasd en middels een kunstgreep het water dat binnenstroomt wordt vastgehouden en bovendien al te hoge vloed en zouden worden gedempt (een gecontroleerde overstromingsvlakte), zal het gebied vooral tijdens het broedseizoen minder snel uitdrogen en wordt bovendien de kans op wegspoelen van legfels verkleind. Alle in het gebied broedende steltloper- en enkele eendensoorten zouden daarvan kunnen profiteren. Het meest nog wel soorten die foerageren in ondiep water (Slobeend, Krakeend en Kluut) en vogels die broeden op eilandjes (Kokmeeuw en in invasiejaren Steltkluut). Het gaat weliswaar om een minder natuurlijk scenario, wat een reden zou kunnen zijn het voor het Sieperdaschor niet door te voeren, maar het is mogelijk een alternatief voor 'land teruggeven aan de zee' waartegen veel emotionele weerstand bestaat. Hoe dan ook van Selenapolder naar Sieperdaschor was voor vogels een grandioos succes en smaakt naar meer.

1. Inleiding

Dit rapport is samengesteld door de Vogelwerkgroep van de Steltkluut op verzoek van het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) van Rijkswaterstaat.

In dit rapport worden de veranderingen voor vogels van het na een dijkdoorbraak in de winter van 1989/90 uit cultuurland ontstane Sieperdaschor beschreven. Pas in het voorjaar van 1994 werd door RIKZ een monitoringsplan vastgesteld, waarin een aantal fysische en biologische parameters wordt beschouwd, waaronder vogels. Toch is er daarvoor ook heel wat geteld en geïnventariseerd. De onverwachte vogelrijkdom van het gebied, trok namelijk onmiddellijk de aandacht van vogelaars uit de streek. Helaas zijn vóór en de eerste jaren na de doorbraak veel van de resultaten samengevoegd met die van het aangrenzende Verdronken Land van Saeftinghe, waar het gebied voor de inpoldering in 1966 een geheel mee vormde. Voor zover mogelijk is teruggrijpend op originele notities getracht de situatie van voor en na de doorbraak te reconstrueren. Aan de hand van deze gegevens en door vergelijkingen te trekken met delen van Saeftinghe die al langer schor zijn, wordt middels enkele scenario's een toekomstbeeld geschetst.

2. Beschrijving van het gebied

2.1 Ontstaan

Op 26 februari 1990 brak tijdens een zware storm de zomerdijk die de Selenapolder van de Westerschelde scheidde door. Omdat de dijk niet werd hersteld, kon zich uit het cultuurland een schor ontwikkelen dat later de naam Sieperdaschor kreeg.

De Selenapolder was in 1966 ontstaan toen met de aanleg van een 3,5 kilometer lange leidingdijk (de Gasdam) een gemiddeld circa 300 meter brede strook Saeftinghe tussen zeedijk en Gasdam kwam te liggen. Door het opwerpen van een zomerdijk werd 100 ha schor van het getij afgesloten. In het begin, toen de oorspronkelijke schorrenstructuur nog aanwezig was en het gebied werd begraasd door runderen, was het een belangrijk weidevogelgebied. Ondanks dat het sinds 1975 tezamen met Saeftinghe onder de Natuurbeschermingswet was geplaatst, werd het steeds intensiever gebruikt en werd na ontwatering en egalisatie het halfnatuurlijke grasland omgezet in cultuurgras- en akkerland. In 1985 was er nog 88 ha grasland, waarvan 17 ha met de oorspronkelijke bodemstructuur. Kort voor de doorbraak resteerde nog maar 60 ha grasland en was de gehele polder ontwaterd.

2.2 Huidige situatie

Het Sieperdaschor is een 115 ha¹ groot schorren- en slikkengebied gelegen in het uiterste oosten van de Westerschelde. Het maakt deel uit van een groter ten zuiden en oosten van de hoofdgeul naar Antwerpen gelegen brakwaterschorren- en slikkengebied. Bij laag water valt zo'n 4.000 ha droog, waarvan circa 2.500 ha met schorrenvegetatie begroeid (figuur 1).

Het gebied ligt in de mengzone van door de Westerschelde aangevoerd zee- en door de Schelde aangevoerd rivierwater. De kwaliteit van het rivierwater wordt door lozingen van huishoudelijk en industrieel afvalwater negatief beïnvloed. Het zuurstofgehalte ligt met 3-4 mg/l onder de normwaarde van 5 mg/l (Moermond 1994). Het zoutgehalte van het water dat het Sieperdaschor instroomt wisselt nogal: het chloridegehalte (een maat voor het zoutgehalte) varieert tussen 0,5 en 11,7 g/l. Gemiddeld bedraagt het 5,9 g/l, wat staat voor een verhouding zee- en rivierwater van één op drie (Mol 1995).

Na de dijkdoorbraak is een diepe getijdengeul ontstaan die in het oosten in verbinding staat met de Westerschelde. De overspoelingsfrequentie neemt af van oost naar west. Bij gemiddelde waterstanden komt het getijdenwater tot in het midden en bij hoge waterstanden tot in het westen van het schor. De lagere delen van het terrein worden geregeld overspoeld. Daar waar het water enig tijd blijft staan, hebben zich onbegroeide slikvlakten gevormd. De rest van het gebied is begroeid. De

¹ Inclusief het begroeide gedeelte ten oosten van de voormalige zomerdijk tot aan de spulkom in de Hertogin Hedwigepolder.

3.2 Niet-broedvogels

Ten tijde van de Selenapolder zijn watervogeltellingen vaak samen genomen met die van Saeftinghe. Ganzentellingen vormen daarop een uitzondering, die worden al sinds 1983 apart genoteerd. Sinds de doorbraak van de dijk zijn meer en meer tellingen gescheiden van Saeftinghe uitgevoerd en sinds het voorjaar van 1994 is dat telkens gedaan.

De tellingen zijn uitgevoerd door de Vogelwerkgroep van de Steltkluut en tezamen met die van Saeftinghe gerapporteerd in jaarverslagen (Castelijns & Maebe 1992-97 in serie). Waardevolle aanvullingen werden ontvangen van J. Van Impe.

De tellingen vinden mede plaats in het kader van de maandelijkse watervogeltellingen van de zoute Rijkswateren in Zuidwest-Nederland, georganiseerd door het RIKZ (zie bijvoorbeeld Meininger et al. 1997). In de getijdengebieden gebeurt dat, op het oostelijk deel van de Westerschelde na, altijd tijdens hoogwater. Vogels die foerageren op slik, de meeste steltlopers en enkele andere watervogels (onder andere de Bergeend), verzamelen zich dan op hoogwatervluchtplaatsen, waar ze relatief eenvoudig kunnen worden geteld. De Grauwe Gans en nagenoeg alle in dit deel van de Westerschelde voorkomende eendensoorten, foerageren tijdens hoogwater tussen de vegetatie. Omdat ze daar niet opvallen en bovendien tijdens hoogwater het terrein onbegaanbaar is, wordt er ook met laagwater geteld. Het uitvoeren van zowel hoog- als laagwatertellingen levert vooral voor op slik foeragerende vogels extra informatie op: de foerageer- en de hoogwatervluchtplaatsen raken er door bekend.

Hoewel tijdens de hoog- en laagwatertellingen alle waargenomen vogels worden genoteerd, zijn de resultaten voor solitair of in kleine groepen tussen de vegetatie levende soorten zoals Waterhoen, Watersnip en bijna alle zangvogels niet representatief. Om een indruk te krijgen van het belang van het Sleperdaschor voor deze soorten, zijn enkele tellingen langs raaien uitgevoerd. Deze hebben voor Watersnip en Oeverpieper betrouwbare gegevens opgeleverd.

4. Resultaten

4.1 Broedvogels

Alle bekende broedvogelgegevens voor de periode 1966-97 zijn samengevat in bijlage 1.

4.1.1 Selenapolder (1966-89)

Tot in de jaren tachtig was in een groot deel van het gebied de oorspronkelijke schorrenstructuur nog intact. Door extensieve begrazing ontwikkelde het zich tot een belangrijk weidevogelgebied: Kievit (tot >60 paar), Tureluur (tot >20 paar), Grutto (4-17 paar), Kempphaan (3-15 paar), Slobeend (tot 5 paar) en Kluut (tot 60 paar) waren jaarlijks broedvogel en in de invasiejaren 1966 en 1967 hebben er zelfs 3 en ≥6 paar Steltkluten gebroed.

Door ontwatering en intensiever gebruik nam in de loop van de jaren tachtig het aantal weidevogels af: de Kempphaan heeft na 1985 nooit meer gebroed, de Kluut was op het eind van de jaren tachtig als broedvogel verdwenen en de dichtheid aan Kieviten en Tureluurs bereikte nooit meer die van voorheen. Alleen Slobeend en Grutto wisten zich redelijk te handhaven en de Scholekster die vanwege een stevige dolkvormige snavel ook in verdroogde bodems voor voedsel terecht kan, was ten opzichte van de jaren tachtig zelfs toegenomen.

4.1.2 Sieperdaschor (1990-97)

Met de dijkdoorbraak is het aantal aan water gebonden broedvogels sterk toegenomen. Echte weidevogels zoals Slobeend (0-2 paar), Kievit (5-17 paar) en Grutto (0-4 paar) broeden weliswaar in geringer aantal dan voor de doorbraak, maar soorten met een voorkeur voor de kust zoals Krakeend (2-7 paar), Scholekster (9-16 paar) en Tureluur (11-38 paar) doen het juist beter. Andere soorten met een voorkeur voor korte grazige vegetaties die het goed doen zijn: Bergeend (11-30 paar), Wilde Eend (20-37 paar), Kluut (10-48 paar) en Kleine Plevier (0-4 paar).

Met het plaatselijk hoger en dichter worden van de vegetatie zijn in de periode 1990-97 de echte moerasvogels toegenomen: Grauwe Gans (van 1 tot 10 paar), Waterral (van 3 tot 7 paar), Kleine Karekiet (van 26 naar 75 paar), Rietzanger (van 1 tot 10 paar) en Blauwborst (2 tot 10 paar). Van de overige soorten zijn Bruine Kiekendief (1-2 paar) en Grauwe Gors (1 paar in 1997) de meest opvallende.

4.2 Niet-broedvogels

In bijlage 2 wordt een overzicht van de jaarmaxima voor de periode 1983-1997 van de in het gebied waargenomen vogels gegeven. Van enkele belangrijke soorten zijn de maandmaxima vanaf de winter 1990/91 opgenomen in bijlage 3.

4.2.1 Selenapolder (1966-89)

Er is vrijwel niets bekend over de periode kort na het ontstaan van deze polder. Wat later, vanaf het midden van de jaren tachtig, werd de polder tamelijk intensief agrarisch gebruikt en verschilde de vogelbevolking nauwelijks van die van andere polders in de omgeving van Saeflinghe. Kolgans (tot 7.400), Grauwe Gans (tot 1.600), Houtduif (tot 1.200) en Holenduif (honderden) foerageerden er op gras en/of oogstresten van bieten, aardappelen, mais en graan. Kievit (tot 3.200), Goudplevier (tot 320), Wulp (tot 30) en Spreeuw (honderden) zochten in en op de bodem naar ongewervelden.

4.2.2 Sieperdaschor (1990-97)

4.2.2.1 Voedsel van vogels in het Sieperdaschor

Het voorkomen van vogels wordt vooral bepaald door de beschikbaarheid van voedsel en rust. Het Sieperdaschor is een natuurgebied waar de rust min of meer gewaarborgd is. De beschikbaarheid van voedsel is dus bepalend. Bij de bespreking van resultaten van tellingen is kennis daaromtrent van belang. Wat betreft het Sieperdaschor is deze kennis gebaseerd op ter plaatse en in het Verdronken Land van Saeflinghe gedane gedragswaarnemingen die in verband gebracht zijn met in de literatuur vermelde potentiële voedselbronnen (geraadpleegd zijn Cramp & Simmons 1977, 1983). Alleen wat betreft de Grauwe Gans heeft in het gebied daadwerkelijk voedselonderzoek plaatsgevonden.

Alle in dit deel van de Westerschelde foeragerende steltlopers leven van dierlijk materiaal. De meeste soorten vinden dat op en in onbegroeid slik. Uitzonderingen zijn de Watersnip die vooral voedsel zoekt op slikkige plaatsen tussen de begroeiing, de Kievit en Goudplevier die vaak op plaatsen met kort gras naar voedsel zoeken en de Oeverloper die vrijwel uitsluitend wordt aangetroffen langs geulen met een harde oever en bij voorkeur sterke waterstroom.

Er zijn drie eendensoorten die vrijwel altijd op slik naar voedsel zoeken: Bergeend, Wintertaling en Pijlstaart. De eerste soort leeft van dierlijke organismen en belde andere zeven vooral plantenzaden uit het slik. Smient en Wilde Eend doen dat ook wel, maar zij komen ook grazend aan de kost en zijn in staat zaden van planten te ritsen. De Kolgans foerageert buitendijks alleen op door vee begraasde plaatsen. Ook de Grauwe Gans is daar wel aan te treffen, maar diens voorkeur gaat uit naar zelf uitgegraven Zeebiesknollen.

4.2.2.2 Voorkomen van vogels in het Sieperdaschor

De eerste jaren na de doorbraak bestond een groot deel van het gebied uit onbegroeid slik (2.2). Tijdens opkomend en afgaand water foerageerden daarop veel aan slik gebonden soorten die er ook vaak bleven overlijen: Bergeend (tot 575), Wintertaling (tot 2.300), Pijlstaart (tot 900), Kluut (tot 395), Bontbekplevier (tot 276), Bonte Strandloper (tot 2.600), Grutto (tot 184), Rosse Grutto (tot 210), Wulp (tot 250), en Zwarte Ruiter (tot 210). Nu het gebied begroeid is geraakt (2.2), neemt het aantal op slik foeragerende vogels af. Als er echter in het gedeelte met kort gras plasjes zijn, wordt er nog wel door Zilverplevier (tot 150), Bonte Strandloper (tot 425), Zwarte Ruiter (tot 860) en Tureluur (tot 250) overtijd (bijlage 3 en 4). Onder diezelfde omstandigheden foerageren er de laatste twee jaar hooguit enkele honderden steltlopers. Het gaat vooral om Zwarte Ruiters (tot 50), Tureluurs (tot 80) en Groenpootruiters (tot 25) en tijdens de invasie in het najaar van 1996 om Kleine Strandlopers (tot 56). Als er geen plasjes zijn beperkt het voorkomen van steltlopers zich tot de onmiddellijke omgeving van de getijdengeul en gaat het om hooguit een honderdtal (inclusief de ter plaatse aanwezige Oeverlopers). Op slikke plaatsen tussen de begroeiing foerageren Watersnippen en Oeverplepers op bodemorganismen met respectievelijk 0,5-1,1 ex/ha en 0,7-1,1 ex/ha. Ter vergelijking in Saeftinghe gaat het respectievelijk om dichtheden van 0,3-0,5 ex/ha en 2,2-2,7 ex/ha.

De Kievit en de Goudplevier zijn oogjagers met een voorkeur voor kort gras. Buiten het broedseizoen kunnen in het begraasde deel grote groepen verblijven: Kievit tot 2.800 ex en Goudplevier tot 320 ex. Behalve watervogels die dierlijk materiaal in en op slik zoeken, zijn er vooral in het winterhalfjaar in het Sieperdaschor ook watervogels die leven van plantaardig materiaal: Grauwe Ganzen (tot 1.500), Kolganzen (tot 4.100), Wilde Eenden (tot 790) en Smienten (tot 1.100).

Hoewel niet aan water gebonden, kan het overwinteren van Blauwe en Bruine Kiekendieven en Fraters als karakteristiek voor schorren worden aangemerkt. Beide roofvogels jagen op ter plaatse aanwezige vogels en Fraters foerageren op zaden van Zeeaster en Zeebies

5. Discussie

5.1 Huidige betekenis

Schorren vormen op wereldschaal een zeldzaam biotoop. Op veel plaatsen neemt het areaal af: in de Westerschelde sinds de jaren vijftig met meer dan 40%. Toch bevindt zich er met 3.375 ha nog eenderde van het totale Nederlandse oppervlak aan schor (Heinis et al. 1995, Meininger et al 1997). Het Sieperdaschor is met 115 ha daarvan een substantieel deel. Met het ontstaan van dit schor is het totale oppervlak van dit biotoop in Nederland met 1% toegenomen. Voor kustvogels was dat een bijzonder gunstige ontwikkeling.

Aan de hand van tellingen, broedvogelinventarisaties en gedragsstudies van vogels in dit nieuw ontstane schor, kan het belang voor vogels van eventueel nieuw in te richten schorren worden ingeschat. Omdat dat mogelijk een stap te ver is, er is veel emotionele weerstand tegen het teruggeven van land aan de zee, is in de hierna beschreven toekomstscenario's ook dat van een (gecontroleerde) overstromingsvlakte opgenomen.

5.2 De toekomst

Er zijn twee belangrijke factoren die het gezicht en daarmee de vogelbevolking van het Sieperdaschor bepalen: water en begrazing. Dit leidt tot vier hierna in volgorde van afnemende natuurlijkheid beschreven scenario's.

5.2.1 Onbegrasd schor (niets doen)

Bij niets doen zal een mozaïek van Riet-, Zeeaster- en Zeebiesvelden ontstaan. Vanwege het relatief lage zoutgehalte zal Riet waarschijnlijk gaan domineren. In Saeftinghe broeden in rietvelden: Grauwe Gans, Bruine Klekendief, Waterral, Blauwborst, Kleine Karekiet, Snor (niet jaarlijks), Rietzanger, Baardmannetje en Rietgors. In niet begraasde Zeeaster- en Zeebiesvelden broeden: Waterral, Tureluur (vooral nabij geulen), Gele Kwikstaart, Blauwborst, Rietgors en soms Bruine Klekendief en Rietzanger. Al deze soorten zullen het bij dit scenario in het Sleperdaschor goed doen. Bovendien zou in de toekomst, als de verstoring vanaf de Zeedijk en de Gasdam zou worden tegengegaan, het broeden van Lepelaars en Kleine Zilverreigers in grote Rietvelden tot de mogelijkheid kunnen behoren.

Hoge vloed en zullen een minder desastreuze invloed op het broedsucces hebben dan bij het volgende scenario. Bepaalde soorten hogen hun nest op (Grauwe Gans en Bruine Klekendief) en de zangvogels onder de rietvogels broeden niet op de grond.

De opvallendste niet-broedvogels in de begroeide delen zullen Grauwe Gans (foeragerend op Zeebiesknollen en uitlopers van Riet en Zeeaster), Baardmannetje en Rietgors (beide foeragerend op zaden van Riet en laatstgenoemde ook wel op zaden van Zeebies) zijn. Waarschijnlijk zullen ook heel wat doortrekkende rietvogels (ralien en zangvogels) van het gebied gebruik maken. Op onbegroeide delen (vooral de onmiddellijke omgeving van de hoofdgeul) zullen Wintertalingen, Smienten, Wilde Eenden en in mindere mate steltlopers (vooral Watersnippen) foerageren.

5.2.2 Begraasd schor

Als het gehele gebied met runderen wordt begraasd (voorwaarde is wel dat de huidige rasters worden verwijderd en zo hier en daar een sloot wordt dichtgegooid), zal een reliëfrijk grasland ontstaan. De belangrijkste broedvogels zijn dan: Bergeend, Krakeend, Slobeend, Scholekster, Kluut, Kleine Plevier, Kievit, Tureluur en Grutto. Het aantal moerasvogels blijft dan door het ontbreken van opgaande vegetatie beperkt. Bij dit scenario kan het aantal broedparen van soorten die foerageren in ondiep water en vrij laat broeden (Kluut, Slobeend en Krakeend) nogal variëren. In jaren met weinig overstromingen zal het gebied in de loop van het voorjaar uitdrogen en voor deze soorten minder geschikt zijn om er te broeden. Omdat het uitsluitend om grondbroeders gaat die hun nest amper ophogen, zullen bij te hoge vloed juist veel legsels wegspoelen. Op deze overigens natuurlijke situatie reageren veel vogels met een (kleiner en minder kansrijk) vervolglegsel. Wel dient tijdens het broedseizoen, in verband met mogelijke vertrapping van legsels, het aantal runderen beperkt te blijven.

Buiten het broedseizoen zullen grazende watervogels zoals Kolgans, Grauwe Gans, Wilde Eend en Smient domineren. Rondom en in plasjes en nabij geulen zullen afhankelijk van het seizoen Wintertaling, Kievit, Grutto, Zwarte Ruit, Groenpootruiter, Witgatje en Watersnip naar voedsel zoeken. Vanwege de korte vegetatie zal het gebied ook een functie als hoogwatervluchtplaats hebben.

5.2.3 Onbegrasde overstromingsvlakte

Als het water tot op zekere hoogte wel vlot het gebied in kan stromen, maar er niet makkelijk uit en er wordt niet begraasd, zal de vogelbevolking sterk op die van het scenario "niets doen" lijken. Wel kunnen er meer plassen ontstaan die minder snel uitdrogen. Hier zullen vooral in ondiep water foeragerende watervogels van profiteren: Slobeend, Wintertaling, Krakeend en in mindere mate (vrij uitzicht en door vee vertrapte oever ontbreekt) steltlopers. Behalve de bij het scenario "niets doen" genoemde broedvogelsoorten zullen vanwege het ondiepe water ook Slobeend en Krakeend tot broeden komen.

5.2.4 Begraasde overstromingsvlakte

Ook bij dit scenario zal het gebied minder snel uitdrogen. Bovendien zou tijdens het broedselzoen door het afvlakken van de hoogste vloedten het wegspoelen van legsels kunnen worden voorkomen. Er zullen dezelfde soorten broeden als bij het scenario 'begraasd schor', maar soorten die voor hun voedsel van ondiep water afhankelijk zijn, zullen het beter doen. Bovendien kunnen er, als er voldoende water blijft staan, plasjes met eilandjes worden gevormd, waarop Kokmeeuwen en tijdens invasiejaren Steltkluten gaan broeden.

Ook bij de niet-broedvogels is er ten opzichte van het scenario 'beweid schor' vooral verschil ten gevolge van het minder snel uitdrogen van de plasje. Soorten zoals Slobeend, Krakeend, Winter-
taling en diverse soorten steltlopers profiteren daarvan.

Evenals bij het scenario 'begraasd schor' kan het gebied een functie als hoogwatervluchtplaats hebben. Vooral vogels die graag staan in ondiep water overtijen (ruiters) zullen het gebied aantrekkelijk vinden.

6. Literatuur

Bulse M.A. & Tombeur F.L.L. (1988). Vogels tussen Zwin en Saeftinghe. De Avifauna van Zeeuws-Vlaanderen. Stichting Natuur en Recreatieinformatie. Middelburg.

Bulse M., Vonck W., Castelljns H., Maas P., Ploegaert M. & Wisse W. (1985). Weidevogels in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen. Vogelwerkgroep van de Vogelwacht Oost Zeeuws-Vlaanderen de Steltkluut, Hulst.

Castelljns H. & Maebe J. (1992-97 in serie). Vogelonderzoek in het Verdrongen Land van Saeftinghe. Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluut en Stichting het Zeeuwse Landschap. Terneuzen en Heinkenszand.

Castelljns H. & Remmerts R. (1989). Grondleenden en steltlopers in Zeeuws-Vlaanderen. Broedvogelinventarisatie 1989. Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluut en 't Duumpje. Terneuzen en Oostburg.

Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds.) 1977. The Birds of the Western Palearctic. Volume 1. Oxford University Press, Oxford.

Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds.) 1983. The Birds of the Western Palearctic. Volume 3. Oxford University Press, Oxford.

Heinis F., Akkerman I., Essink K., Colijn F. & Latuhihin M.J. (1995). Biologische monitoring zoute rijkswateren 1990-93. Rapport RIKZ-95.059. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-generaal Rijkswaterstaat en Rijksinstituut voor Kust en Zee. Den Haag.

Meininger P.L., Berrevoets C.M. & Strucker R.C.W. (1997). Watervogels in de Zoute Delta 1995/96. Rapport RIKZ-97.001. Rijksinstituut voor Kust en Zee. Middelburg.

Moermond C.T.A. (1994). Van Selenapolder naar Sleperdaschor. Over de ontwikkeling van een ondergelopen polder in de Westerschelde. Werkdocument RIKZ/AB-94.861x. Landbouwniversiteit Wageningen & Rijksinstituut voor Kust en Zee. Middelburg.

Mol G. 1995. Zout-Zoet in het Schelde-estuarium. Werkdocument RIKZ/AB-95.867x. Rijkswaterstaat, Rijksinstituut voor Kust en Zee. Middelburg.

Smet A. de & Castelljns H. (1995). Grondleenden en steltlopers in Zeeuwsch-Vlaanderen. Broedvogelinventarisatie 1994. Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluut en 't Duumpje. Terneuzen en Oostburg.

Vergeer J.W., Maebe J., Wiel A. van de Zuylen G. van (1992). Broedvogels van het Verdrongen Land van Saeftinghe. Vogeljaar 40: 205-213.

	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97		
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	3	1	4	3	10		
Bergeend																		+	+	+	+	+	+	+	11	24-25	+	+	30	+	+	11		
Krakeend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	+	+	4	+	2	7		
Wilde Eend																		+	+	+	+	+	+	+	+	20-27	+	+	14	+	+	37		
Slobeend								>1							>2			1-3	4-5	>2	+	+	+	+	3	-	1	>1	>1	1	>1	2	1	
Kuifeend																		-	-	-	-	-	-	-	-	1						1		
Bruine Kiekendief																		+	+	+	+	+	+	1	1	1	1	1	2	2	1	1		
Fazant																		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	2	+	+	7			
Patrijs																		+	+	+	+	+	+	+	1	1	?	?	1	+	1	-		
Waterral																										+	>2	3	+	+	7	>5		
Waterhoen																									-	+	0-1	+	+	-	-	-		
Meerkoet																									-	2	1	+	+	10	>5	4	3	
Scholekster																		-	1	+	+	+	+	+	7	16	14-15	+	+	13	+	+	12	
Steltduif	3	>6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kluis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	40-60								13	26-31	+	26	10	+	-	48		
Kievit	+	+	>60			+	+	>20	+	30		>25		>10	30	35	48	>>7	+	+	+	+	+	36	+	9-12	+	9	5	6	8	17		
Kleine Plevier																																	1	4
Kemphaan	?	?	2	5	8	9	+	4	+	15		5	10	4	15	12	15	3	3	?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gruif	+	+	+	+	>12	+	+	17	>3	9	9	8	8	10	4	11	8	±15	>11	+	+	+	+	+	12	-	-	0-1	-	2	2	1	4	
Tureluur	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	>20	+	+	+	+	>5	>3	+	+	+	+	+	11	2	12-13	+	>10	21	+	+	38	
Kokmeeuw																																		6
Koekoek																																		1
Veldleeuwerik																		+	+	+	+	+	+	+	+	11	+	+	21	+	+	10		
Graspieper																		+	+	+	+	+	+	+	+	7-10	+	+	26	+	+	11-14		
Gele Kwikstaart																		+	+	+	+	+	+	+	+	7-8	+	+	10	+	+	11-15		
Witte Kwikstaart																										-	2	+	+	-	-	-	3	
Blauwborst																		+	+	+	+	+	+	+	+	2	6-8	+	>5	2	+	+	10	
Kleine Karekiet																		+	+	+	+	+	+	+	+	26	+	+	+	+	+	+	75	
Rietzanger																										1	0-1	+	+	+	+	+	7-10	
Kneu																		+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	1	
Rietgors																		+	+	+	+	+	+	+	+	14	11-12	+	+	7	+	+	13-16	
Grauwe Gors																																		1

Jaarmaxima van vogels in de Selenapolder en het Slepervaschor

Nederlandse naam	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	Latijnse naam
Dodaars								2				1		1	<i>Tachybaptus ruficollis</i>
Fuut									1				1		<i>Podiceps cristatus</i>
Aalscholver											2	3	2	6	<i>Phalacrocorax carbo</i>
Oostelijke Rietreiger												1			<i>Egretta gularis schistacea</i>
Kleine Zilverreiger												6	4	2	<i>Egretta garzetta</i>
Blauwe reiger	2							3	5	5	3	8	7	5	<i>Ardea cinerea</i>
Purperreiger	1							1							<i>Ardea purpurea</i>
Heilige Ibis														1	<i>Threskiornis aethiopia</i>
Lepelaar										2		1	2	1	<i>Platalea leucorodia</i>
Knobbelzwaan	3														<i>Cygnus olor</i>
Kleine Zwaan								3							<i>Cygnus columbianus</i>
Zwarte Zwaan													1		<i>Cygnus atratus</i>
Rietgans									2						<i>Anser fabalis</i>
Kolgans	3900	3350	7400		2950	2990	4000	4100	650	1725	2000	740	128	195	<i>Anser albifrons</i>
Kolgans-Groenlandse								1							<i>Anser albifrons flavirostris</i>
Dwerggans			1				5								<i>Anser erythropus</i>
Grauwe Gans	13	410	1600			330	510	1500	1180	485	800	700	1150	607	<i>Anser anser</i>
Indische Gans			1				2	2	2					1	<i>Anser indicus</i>
Sneeuwgans			1					1							<i>Anser caerulescens</i>
Canadese Gans						1	2	1	1	1		2	6	1	<i>Branta canadensis</i>
Brandgans			52	1	11	2	4	21		1				15	<i>Branta leucopsis</i>
Rotgans						3	1		1	1			1		<i>Branta bemicla</i>
Roodhalsgans							1					1			<i>Branta ruficollis</i>
Nijlgans								1							<i>Alopochen aegyptiacus</i>
Bergeend								550	575	315	265	100	215	140	<i>Tadorna tadorna</i>
Smient								250	520	350	120	480	1100	950	<i>Anas penelope</i>
Krakeend							2	42	48		70	4	27	34	<i>Anas strepera</i>
Wintertaling								2300	1920	1050	300	90	128	261	<i>Anas crecca</i>
Wilde Eend	250							260	335	790	250	60	120	188	<i>Anas platyrhynchos</i>
Pijlstaart								900	90	5		6	26	109	<i>Anas acuta</i>
Zomertaling								11	1		2			2	<i>Anas querquedula</i>
Slobeend							1	155	34	7	9		17	38	<i>Anas clypeata</i>
Tafeleend								6						2	<i>Aythya ferina</i>
Kuifeend								4	1		1		5	1	<i>Aythya fuligula</i>
Nonnetje														2	<i>Mergus albellus</i>
Wespendief												1			<i>Pernis apivorus</i>
Rode Wouw	1														<i>Milvus milvus</i>
Zeearend									1	1					<i>Haliaeetus albicilla</i>
Bruine Kiekendief								3	2	1	14	3	3	13	<i>Circus aeruginosus</i>
Blauwe Kiekendief								1	2	1	1	3	1	2	<i>Circus cyaneus</i>
Havik												1			<i>Accipiter gentilis</i>
Sperwer								2	1			1	1	1	<i>Accipiter nisus</i>
Buizerd	1							2	3	1	2	7	3	2	<i>Buteo buteo</i>
Visarend								1				1		1	<i>Pandion haliaetus</i>
Torenvaik								4	3	1	1	3	3	2	<i>Falco tinnunculus</i>

Nederlandse naam	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	Latijnse naam
Smelleken								1					1		<i>Falco columbarius</i>
Boomvalk								2						1	<i>Falco subbuteo</i>
Slechtvalk								1		1	1	1			<i>Falco peregrinus</i>
Patrijs														10	<i>Perdix perdix</i>
Fazant									1	1		5	5	6	<i>Phasianus colchicus</i>
Waterral											2			1	<i>Rallus aquaticus</i>
Waterhoen												2	3	2	<i>Gallinula chloropus</i>
Meerkoet								25	2		6	2	40	8	<i>Fulica atra</i>
Kraanvogel								15				3			<i>Grus grus</i>
Scholekster								150	110	45	8	23	47	40	<i>Haematopus ostralegus</i>
Steitzkluut								1		1					<i>Himantopus himantopus</i>
Kluut								395	205	115	450	71	96	47	<i>Recurvirostra avosetta</i>
Kleine Plevier								10	2				2	2	<i>Charadrius dubius</i>
Bontbekplevier								276	18	51				24	<i>Charadrius hiaticula</i>
Strandplevier								1				6			<i>Charadrius alexandrinus</i>
Goudplevier	70						320	320	65	1		32		1	<i>Pluvialis apricana</i>
Zilverplevier								150	105	50	8	25	15	150	<i>Pluvialis squatarola</i>
Kievit	300		900				3200	2800	410	1350	202	522	990	1380	<i>Vanellus vanellus</i>
Kleinste Strandloper								1							<i>Calidris minutilla</i>
Kanoet								1	3						<i>Calidris canutus</i>
Kleine Strandloper								28	10					54	<i>Calidris minuta</i>
Temmincks Strandloper								1	1						<i>Calidris temminckii</i>
Am. Gestr. Strandloper								1							<i>Calidris melanotos</i>
Krombekstrandloper								4	2				1	1	<i>Calidris ferruginea</i>
Bonte Strandloper								2600	650	225		67	13	425	<i>Calidris alpina</i>
Blonde Ruiter								1							<i>Tryngites subruficollis</i>
Kemphaan								47	31	5	14	5	4	2	<i>Philomachus pugnax</i>
Bokje								1		2					<i>Lymnocyptes minimus</i>
Watersnip	1							50	55	16	65	130	31	58	<i>Gallinago gallinago</i>
Grutto								184	51	42	40	3	14	45	<i>Limosa limosa</i>
Rosse Grutto								130	210	165		3		1	<i>Limosa lapponica</i>
Regenwulp								4	2	1			11	1	<i>Numenius phaeopus</i>
Wulp	30					13	15	150	105	85	9	36	72	31	<i>Numenius arquata</i>
Zwarte Ruiter								250	280	860	390	535	730	104	<i>Tringa erythropus</i>
Tureluur								60	120	30	250	35	45	118	<i>Tringa totanus</i>
Poelruiter									1						<i>Tringa stagnatilis</i>
Groenpootruiter								12	51	25	12	8	24	24	<i>Tringa nebularia</i>
Witgatje								4	10	12	4	4	5	5	<i>Tringa ochropus</i>
Bosruiter								3	5	13	1	1	1		<i>Tringa glareola</i>
Oeverloper								16	42	20	41	20	25	16	<i>Actitis hypoleucos</i>
Grauwe Franjepoot													1		<i>Phalaropus lobatus</i>
Kokmeeuw	1000							130	103	45		30	52	300	<i>Larus ridibundus</i>
Stormmeeuw		1							11	35		9		4	<i>Larus canus</i>
Kleine Mantelmeeuw													1	1	<i>Larus fuscus</i>
Zilvermeeuw								165	180	135		300	84	65	<i>Larus argentatus</i>
Grote Mantelmeeuw									1	2		7	1	1	<i>Larus marinus</i>
Grote Stern												1			<i>Sterna sandvicensis</i>
Visdief														2	<i>Sterna hirundo</i>
Zwarte Stern										1					<i>Chlidonias niger</i>
Holenduif								54	25	26	7	80	41	155	<i>Columba oenas</i>

Nederlandse naam	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	Latijnse naam
Houtduif							1200	40	80	170		62	58	22	<i>Columba palumbus</i>
Turkse Tortel													2		<i>Streptopelia decaocto</i>
Tortel												1	4	1	<i>Streptopelia turtur</i>
Koekoek											1				<i>Cuculus canorus</i>
Velduil	1														<i>Asio flammeus</i>
Gierzwaluw														7	<i>Apus apus</i>
IJsvogel								2				1	1		<i>Alcedo atthis</i>
Groene Specht												1	1	1	<i>Picus viridis</i>
Veldleeuwerik								1	9	15		10	7	45	<i>Alauda arvensis</i>
Oeverzwaluw									1				350		<i>Riparia riparia</i>
Boerenzwaluw									30		33	20	22	77	<i>Hirundo rustica</i>
Boompieper								1	1						<i>Anthus trivialis</i>
Graspieper								8	3	7	3	100	18	36	<i>Anthus pratensis</i>
Waterpieper										1					<i>Anthus spinoletta</i>
Oeverpieper								9	17	10	2	125	85	6	<i>Anthus petrosus</i>
Gele Kwikstaart												2	17	6	<i>Motacilla flava</i>
Grote Gele Kwikstaart									1						<i>Motacilla cinerea</i>
Witte Kwikstaart									10			3	6	15	<i>Motacilla alba</i>
Winterkoning													1		<i>Troglodytes troglodytes</i>
Roodborst										1		6	1		<i>Erithacus rubecula</i>
Blauwborst								1							<i>Luscinia svecivca</i>
Zwarte Roodstaart														1	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Paapje								2					4		<i>Saxicola rubetra</i>
Tapuit							2			2			4	2	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Merel													6	2	<i>Turdus merula</i>
Kramsvogel										2		46		350	<i>Turdus pilaris</i>
Zanglijster										1				2	<i>Turdus philomelos</i>
Koperwiek														22	<i>Turdus iliacus</i>
Grote Lijster	1									2		2	2	1	<i>Turdus viscivorus</i>
Kleine Karekiet													1		<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Baardmanneetje								5							<i>Panurus biamnicus</i>
Pimpelmees										2		3			<i>Parus caeruleus</i>
Wielwaal								1							<i>Oriolus oriolus</i>
Ekster	16								3	2	8	9	4	14	<i>Pica pica</i>
Kauw												8	1	8	<i>Corvus monedula</i>
Roek														1	<i>Corvus frugilegus</i>
Zwarte Kraai	2								4	4	11	21	11	11	<i>Corvus corone</i>
Bonte Kraai	4				9	6		3	22	3	5	4	1	2	<i>Corvus corone cornix</i>
Spreeuw								110	40	150	120	100	305	1150	<i>Sturnus vulgaris</i>
Huismus									9	6			8	2	<i>Passer domesticus</i>
Keep								2							<i>Fringilla montifringilla</i>
Groenling	13								1		85	7	35	13	<i>Carduelis chloris</i>
Kneu												3	2	7	<i>Carduelis cannabina</i>
Frater								85	55	25		35	180	83	<i>Carduelis flavirostris</i>
Barmsijs								90							<i>Carduelis flammea</i>
IJsgors								1				1			<i>Calcarius lapponicus</i>
Sneeuwgorst													1		<i>Plectrophenax nivalis</i>
Geelgors								3							<i>Emberiza citrinella</i>
Rietgors								6	28	18	1	25	6	26	<i>Emberiza schoeniclus</i>

Overzicht voorkomen van **Kolgans** in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	2000	4000	-	1110	2000	-	-	-
1990/91	-	-	-	-	95	440	-	650	350	-	-	-
1991/92	-	-	-	-	200	-	1725	930	398	-	-	-
1992/93	-	-	-	-	-	-	560	-	2000	-	-	-
1993/94	-	-	-	-	-	150	-	-	71	-	-	-
1994/95	-	-	1	2	740	5	35	46	128	-	-	-
1995/96	-	-	1	-	10	-	-	45	195	39	-	-
1996/97	-	-	-	17	65	-	20	45	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van **Grauwe Gans** in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	510	380	6	32	-	6	-	11
1990/91	-	75	1500	180	155	380	60	150	-	19	-	5
1991/92	26	-	-	-	1180	785	530	2	9	-	-	-
1992/93	-	-	-	-	485	75	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	3	454	800	250	-	-	8	-	-	-
1994/95	19	15	25	700	261	640	530	39	57	16	1	-
1995/96	113	26	135	300	725	1150	430	290	180	29	26	2
1996/97	11	19	63	220	510	607	330	310	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van **Bergeend** in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	550
1990/91	300	19	85	120	320	281	-	-	140	185	-	510
1991/92	155	35	40	-	575	160	195	125	315	-	-	-
1992/93	-	-	2	-	-	40	132	-	-	-	-	265
1993/94	-	40	4	5	-	-	-	-	100	-	-	-
1994/95	35	-	6	-	-	27	33	126	88	215	14	4
1995/96	4	-	-	2	11	17	12	94	140	74	107	75
1996/97	17	1	-	1	1	31	21	152	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van **Smient** in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-
1990/91	-	15	200	250	196	-	-	300	47	2	-	-
1991/92	-	-	440	-	520	245	350	-	-	-	-	-
1992/93	-	-	25	-	350	-	-	-	-	-	-	2
1993/94	-	-	120	66	-	-	-	-	1	-	-	-
1994/95	-	-	200	180	480	126	8	325	87	3	-	-
1995/96	-	-	310	180	-	1100	240	730	285	8	-	-
1996/97	-	-	450	950	380	800	30	340	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Wilde Eend in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	260	4	-	15
1990/91	-	-	250	200	150	150	-	-	152	15	-	-
1991/92	-	335	21	-	250	190	50	25	6	-	-	-
1992/93	-	-	80	-	150	790	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	30	116	250	-	-	-	15	-	-	-
1994/95	-	-	50	60	43	42	120	26	43	39	2	-
1995/96	22	90	60	35	25	65	188	68	50	12	10	110
1996/97	20	63	30	35	70	27	55	26	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Pijlstaart in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	285	-	-	-
1990/91	-	-	900	150	15	-	-	-	3	-	-	-
1991/92	-	-	90	-	2	28	2	-	5	-	-	-
1992/93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
1994/95	-	-	6	-	1	-	1	4	26	7	-	-
1995/96	-	-	21	-	-	-	1	11	109	-	-	-
1996/97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Wintertaling in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	113	125	-	-
1990/91	15	900	2300	1250	1050	-	-	120	-	27	-	-
1991/92	5	-	1920	400	4	1035	61	-	3	-	-	-
1992/93	-	4	1050	-	-	-	-	-	-	-	-	12
1993/94	-	-	125	6	300	-	-	-	5	-	-	-
1994/95	-	90	20	52	22	17	-	120	128	25	-	-
1995/96	-	54	68	7	32	3	40	68	206	18	-	-
1996/97	-	12	35	57	230	261	2	258	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Kluut in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	26
1990/91	25	16	27	350	395	78	-	117	-	170	-	205
1991/92	72	16	-	-	53	55	6	-	4	-	-	-
1992/93	-	28	115	-	-	-	73	-	24	-	-	160
1993/94	-	450	7	1	-	17	-	-	-	-	-	-
1994/95	-	-	71	-	-	-	-	6	53	96	13	3
1995/96	10	2	4	1	-	-	-	-	16	15	47	19
1996/97	9	-	-	-	35	2	-	5	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Bontbekplevier in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	16
1990/91	35	276	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1991/92	17	3	18	-	-	-	-	-	51	-	-	-
1992/93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1994/95	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1995/96	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	24	-
1996/97	1	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Kievit in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	350	420	-	120	15	-	75
1990/91	25	150	-	300	2500	2800	-	-	-	25	-	55
1991/92	410	145	220	-	-	335	60	390	630	-	-	-
1992/93	-	205	1350	-	250	380	-	-	-	-	-	70
1993/94	-	85	-	202	-	5	-	-	11	-	-	-
1994/95	110	35	300	39	522	61	420	750	8	11	6	8
1995/96	137	134	160	990	45	300	-	8	64	-	18	55
1996/97	56	65	75	340	1380	-	2	96	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Bonte Strandloper in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
1990/91	30	-	30	2180	2600	950	-	550	-	-	-	-
1991/92	4	-	-	650	400	140	225	15	155	-	-	-
1992/93	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1994/95	-	-	-	67	7	-	5	-	4	13	-	-
1995/96	-	-	-	9	-	3	-	3	52	-	1	1
1996/97	-	-	-	45	425	2	32	-	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Wulp in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	15	6	140	-	150	-	-
1990/91	55	60	-	-	24	68	-	-	-	35	-	19
1991/92	105	35	35	-	24	20	21	64	58	-	-	-
1992/93	-	-	85	-	9	-	-	-	-	-	-	3
1993/94	-	4	-	9	6	9	-	-	11	-	-	-
1994/95	17	35	22	17	36	14	19	51	72	12	-	-
1995/96	42	12	17	13	4	12	8	17	23	25	31	7
1996/97	12	20	23	8	23	15	14	18	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Grutto in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	184	4	-	-
1990/91	8	1	-	-	-	-	-	-	-	51	-	39
1991/92	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	-
1992/93	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40
1993/94	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1994/95	3	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	14
1995/96	-	-	-	-	-	-	-	-	45	24	4	-
1996/97	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Rosse Grutto in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	-	-
1990/91	70	130	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1991/92	95	20	210	195	-	-	-	-	-	-	-	-
1992/93	165	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1993/94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1994/95	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1995/96	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1996/97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Turehuur in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-
1990/91	60	-	-	-	4	5	-	-	55	19	-	95
1991/92	120	25	3	-	2	13	5	-	26	-	-	-
1992/93	-	21	30	-	6	1	-	-	-	-	-	205
1993/94	250	52	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-
1994/95	35	2	2	2	1	-	5	32	45	31	6	6
1995/96	36	1	3	-	-	5	21	5	118	114	17	100
1996/97	50	9	-	-	3	20	2	5	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

Overzicht voorkomen van Zwarte Ruiter in Sieperdaschor (maandmaxima)

	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maart	april	mei	juni
1989/90	-	-	-	-	-	-	-	-	6	19	-	6
1990/91	5	45	250	20	28	6	-	-	-	-	-	12
1991/92	250	6	280	-	2	1	-	1	-	-	-	-
1992/93	-	510	860	-	7	-	2	-	-	-	-	212
1993/94	-	390	4	75	-	-	-	-	-	-	-	-
1994/95	170	535	135	42	13	1	-	3	6	2	-	-
1995/96	35	16	730	2	-	-	1	-	4	5	-	33
1996/97	1	104	51	101	3	-	-	-	-	-	-	-

- = soort niet waargenomen

